

Kampanja "Milijarda ustaje" / "One Billion Rising"

Kampanja "Milijarda ustaje"/"One Billion Rising" svjetska je globalna kampanja koju je pokrenuo aktivistički pokret V-day 2012. godine na Valentinovo, predvođen aktivistkinjom Evom Ensler, kao poziv na akciju i odgovor na zastrašujuću statistiku po kojoj je svaka treća žena u svijetu pretučena ili silovana, što čini ukupno jednu milijardu zlostavljenih žena. Republika Hrvatska nije iznimka, a podaci su alarmantni. Svakih 15 minuta jedna je žena fizički zlostavljana, svake se godine prijavi oko 20 tisuća slučajeva nasilja, a sve veći broj žena ubijaju njihovi partneri.

Kampanja je kreirana kako bi se u svijetu pokazala zajednička snaga, brojnost i solidarnost koja prelazi granice. Vrlo brzo razvila se u najveću masovnu akciju usmjerenu na suzbijanje nasilja nad ženama. Diljem svijeta, u preko 200 zemalja, 14. veljače okuplja tisuće žena, lokalnih inicijativa, pojedinaca i pojedinki iz javnog, kulturnog i političkog života koji upozoravaju na nasilje u njihovim sredinama.

Milijarda ustaje 2021.: Zasadimo vrtove

Ove je godine svjetska kampanja bila posvećena ženama koje su podnijele najveći teret borbe s korona virusom, radnicama u zdravstvu, onima koje su preživjele ekonomsko nasilje, trpe nasilje u na radnom mjestu ili u obitelji, ali i ženama koje svakodnevno brinu o svojoj zajednici – sadeći vrtove, pripremaju i dijele hranu, obilaze starije članove i beskućnike, pomažu izbjeglicama, podržavaju jedne druge.

Lajtmotiv međunarodne inicijative vrt simbolizira stvaranje, ljubav i preživljavanje te se njime slavi ženski rad. Vrtovi nas podsjećaju na našu trajnu povezanost sa životom, jednih s drugima i sa Zemljom, koja nas obvezuje da činimo sve što je u našoj moći da zaštitimo i njegujemo život i sve što je dragocjeno, a da pritom ne nanesemo štetu.

„Jače od potresa – Solidarno sa ženama Banovine“

U Hrvatskoj je Kampanja održana pod sloganom „Jače od potresa – Solidarno sa ženama Banovine“ s obzirom da je uz pandemiju, na lokalnoj razini život dodatno otežan potresom koji je odnio ljudske živote i razrušio Banovinu i sisački kraj. Potres je pokazao kako se teško živi u „zaboravljenom“ dijelu Hrvatske, ali istodobno i kakvu moć ima ljudska solidarnost.

U parku Zrinjevac, u paviljonu obasjanim zubatim suncem dana 13. veljače prikupljeni su pokloni za žene u Glini.

Akciji se priključila SOIH-Mreža žena s invaliditetom koja Kampanju tradicionalno provodi u suradnji s udrugama koje djeluju u području promicanja i zaštite ženskih ljudskih prava Centar za ženske studije, CESI, Ženska soba, Domine iz Splita, Ženska pomoć sada, RODA i dr.

Na samo Valentinovo u Gradskom parku u Glini održan je program u kojem su sudjelovale književnice Adrijana Kos Lajtman, Evelina Rudan, Lana Derkač, Mihaela Gašpar, Romana Brolih, Vanda Mikšić i Zrinka Posavec; glumci Dado Čosić, Adrian Pezdirc, Sven Jakir, Vili Matula; redatelj Miran Kurspahić koji je ujedno i vodio cijeli događaj, te književnik Bruno Šimleša. Na događanju su sudjelovali i KUD Glinska tamburica i KUD Moslavec te Božica Papes koja je donirala staro sjeme cvijeća.

Ženama iz sisačko-moslavačkog kraja podijeljeni su paketi koje su za njih pripremile žene iz Zagreba, članice sindikata, ženskih udruga i mnoge druge žene, ali i muškarci koji su dio inicijative jer u borbi protiv nasilja važno je imati saveznike, muškarce, obrazovni sustav, institucije, medije i sl. Nasilje je društveni problem koji zahtijeva zajedničko djelovanje na pozitivne promjene u društvu, temeljene na rodnoj jednakosti, međusobnom uvažavanju, ljubavi i suočavanju.

Obraćanje Gerarda Quinna, Specijalnog izvjestitelja UN-a za prava osoba s invaliditetom na 59. sjednici Komisije za socijalni razvoj

Komisija za socijalni razvoj, savjetodavno tijelo UN-a odgovorno za stup društvenog razvoja u okviru globalnog razvoja, održala je pedeset devetu sjednicu dana 17. veljače 2021. Komisija je proslijedila četiri nacrt rezolucija na razmatranje Ekonomskom i socijalnom vijeću, uključujući i onu koja se odnosila na ovogodišnju prioritetnu temu - uloga digitalnih tehnologija u društvenom razvoju i dobrobiti svih.

U okviru panel rasprave visoke razine o temi „Socijalno pravedan prijelaz prema održivom razvoju: uloga digitalnih tehnologija u društvenom razvoju i dobrobiti svih“, održan je interaktivni dijalog s visokim dužnosnicima UN-a. Jedan od panelista bio je i Gerard Quinn, Specijalni izvjestitelj UN-a za prava osoba s invaliditetom koji je istaknuo kako usvajanje Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda naglašava potrebu za održivim ekonomskim i socijalnim razvojem koji bi podržao ljudska prava te dodao kako su ljudska prava i održivi razvoj dvosmjerna ulica. Istakao je da:

„...Pandemija COVID-19 razotkrila je nagomilane nedostatke s kojima se suočavaju mnogi. Napravili smo velike korake mijenjajući službenu politiku i kulturu invaliditeta, a također i starosti. U velikoj smo mjeri promijenili zakone i politiku. Ono što smo zaboravili jest da su stari načini razmišljanja

i dalje ugrađeni u način na koji sustavi reagiraju, a to je posebno bilo prisutno tijekom pandemije.

Znamo da moramo izgraditi puno otporniju i sveobuhvatniju budućnost. Kako ponovno gradimo, nalazimo se na ključnoj točki preokreta u povijesti

čovječanstva s početkom nove tehnološke revolucije - revolucije koja prvi put nakon dugo vremena omogućuje sustavne promjene.

Iako su temeljni trendovi gotovo neizbjježni, potrebno ih je pravilno iskoristiti kako starije osobe i osobe s invaliditetom ne bi i dalje bile u nepovoljnem položaju.

Socijalna država se mijenja. Tradicionalni način pružanja usluga putem velikih posrednika dosegnuo je svoju granicu. Dugo smo sanjali o individualiziranim uslugama koje će osobi vratiti glas i snagu. I već dugo sanjamo da potrošačima damo moć da to čine kroz individualizirani proračun.

Sada idemo u tom smjeru. Početak elektroničkih platformi, posebno za premošćivanje ponude (proširen raspon ponude) i potražnje, unaprijedit će društvo u sljedećem desetljeću.

Održivost u ovom kontekstu mora značiti održavanje standarda, istovremeno stvarajući prostor za inovacije. To mora značiti izbjegavanje stvaranja „velikih posrednika“ - poput velikih internetskih platformi koje bi mogle potkopati ulogu države, (učinkovito privatizirajući socijalnu potporu). To mora značiti rigorozno provođenje zakona o tržišnom natjecanju kako bi se spriječilo da nove platforme steknu preveliku kontrolu i moć nad pružanjem potpore. Također, mora značiti osiguravanje da motiv „socijalne dobiti“ ostane najjači.

Održivost također znači biti oprezan kako se ne bi stvorilo nesigurno zaposlenje i biti pažljiv na položaj neformalnih njegovatelja osoba s invaliditetom i starijih osoba - zasigurno jedne od najzanemarenijih skupina na svijetu, a koju uglavnom čine žene i djevojke.

Što se tiče pojave Umjetne inteligencije i strojnog učenja, čini se kao da se uvjeti ljudskog suživota prepisuju. Postajemo zbroj onoga što trošimo elektroničkim putem. To se, pak, odražava natrag u tome kako sustavi reagiraju i prilagođavaju se pojedinačnim situacijama - i zaista ih predviđaju (a da mi to ni ne primjetimo). One koji troše manje ili koji konzumiraju drugačije, tretirat će

se drugačije. To uključuje i osobe s invaliditetom i starije osobe.

Čini se da su tradicionalni načini oblikovanja starosti i invaliditeta kodirani u strojnom učenju. Čini se da su strojevi jednak sposobni za ‘naturalističku zabludu’ kao i ljudi - prepostavka da je ono što ‘jest’ ono što ‘treba biti’. Čini se da je strojno učenje, kao i ljudi, samo potrebno pročistiti od diskriminacije i predrasuda na temelju invaliditeta i na temelju starosne dobi.

Održivost u ovom kontekstu značit će otpor sirovom determinizmu implicitnom u Umjetnoj inteligenciji, koji čovječanstvo svodi na mjerljivi izraz sebe i koji zaboravlja na unutarnji život sebe. Također, održivost će značiti odvikanje od strojnog učenja daleko od diskriminatornih prepostavki o invaliditetu i starosnoj dobi te izričito uvažavanje raznolikosti čovječanstva koje je jedno od njegovih najvećih bogatstava.

Na kraju, želio bih podsjetiti sve nas da će se zajedno s UN-ovim Ciljevima održivog razvoja i Strategijom Ujedinjenih naroda o inkluziji osoba s invaliditetom iz 2019. podržati naporu kako bi se osiguralo da UN bude pristupačniji i inkluzivniji za osobe s invaliditetom.

Posebno bih ukazao na nove odredbe Strategije UN-a o inkluziji osoba s invaliditetom o potrebi prilagodbe politike nabave UN-a. Pokazalo se da kupnja socijalne pravde putem nabave kroz postavljanje minimalnih standarda digitalne pristupačnosti djeluje drugdje u svijetu. Radujem se maksimalnoj upotrebi ovog alata u UN-ovom sustavu.

Starije osobe i osobe s invaliditetom su u najvećoj mjeri ostavljene po strani. Nova tehnologija otvara nove vidike za promjene. Ali moramo osigurati da ne prenosi stara razmišljanja poput predrasuda i diskriminacije na temelju invaliditeta i starosne dobi i ostavi nas još i dalje.“

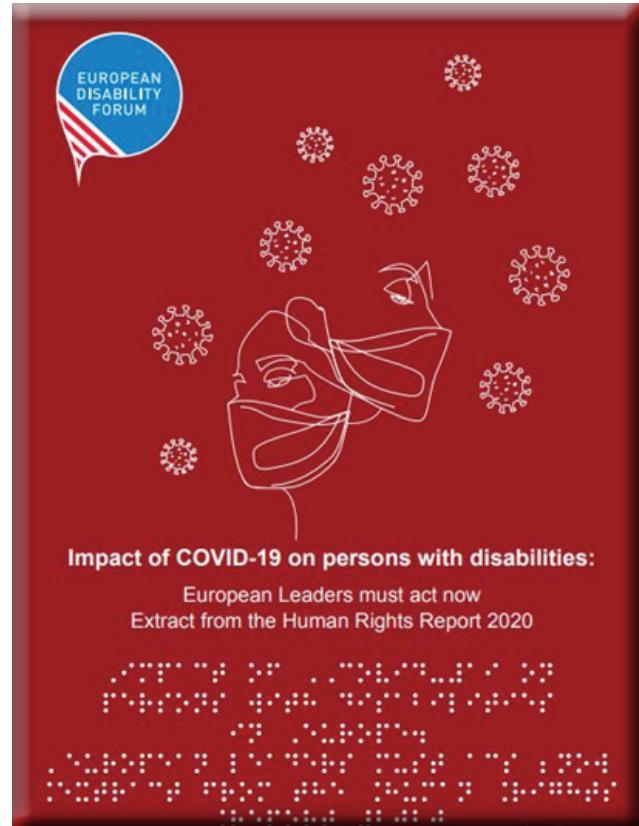
„Izvještaj o ljudskim pravima: Utjecaj COVID-19 na osobe s invaliditetom“ Europskog foruma osoba s invaliditetom

Europski forum osoba s invaliditetom (EDF) krajem siječnja 2021. godine objavio je dokument „Izvještaj o ljudskim pravima: Utjecaj COVID-19 na osobe s invaliditetom“ koji daje pregled utjecaja pandemije na osobe s invaliditetom u Europi i donosi posebne preporuke za EU i europske zemlje.

U Izvješću je navedeno kako unatoč tome što su EU i sve europske zemlje (osim Lihtenštajna) ratificirale Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom, njihova politika i institucionalno djelovanje obavljuju se ad hoc, što doprinosi marginalizaciji osoba s invaliditetom. U slučaju krize COVID-19 to je imalo ozbiljne posljedice jer su osobe s invaliditetom često bile naknadno uključivane u vladinim akcijama što je značajno utjecalo na njihove životе.

U većini zemalja vlade ne prikupljaju podatke o zdravstvenim, socijalnim ili ekonomskim posljedicama ove krize na osobe s invaliditetom što je očiti primjer nesustavnog pristupa problematici. Koliko je osoba izgubilo život i bilo pogodjeno COVID-om nije poznato na europskoj razini. Ipak neki raspoloživi podaci ukazuju na velik broj umrlih starijih osoba i osoba s invaliditetom u zatvorenim ustanovama zbog uvjeta života u njima i nedostatka pozornosti koju vlade pridaju toj populaciji. Stoga je jedna od najvažnijih prilika za promjene koje proizlaze iz ove krize pronalazak novih modela za potporu životu u zajednici.

Jedna od snaga koju je kriza pokazala jest snaga pokreta osoba s invaliditetom, uključujući reprezentativne organizacije osoba s invaliditetom i same osobe s invaliditetom. Njihov je odgovor bio neposredan i snažan, a često je pružao vodstvo vladama. To ponovno dovodi u pitanje kapacitete vlada za pružanje odgovora na pitanja invaliditeta i pokazuje značajnu ulogu organizacija osoba s invaliditetom tijekom krize. Također pokazuje da su se ulaganja u jačanje kapaciteta organizacija osoba s invaliditetom vratila i naglašava potrebu da im se osiguraju odgovarajući resursi u budućnosti.

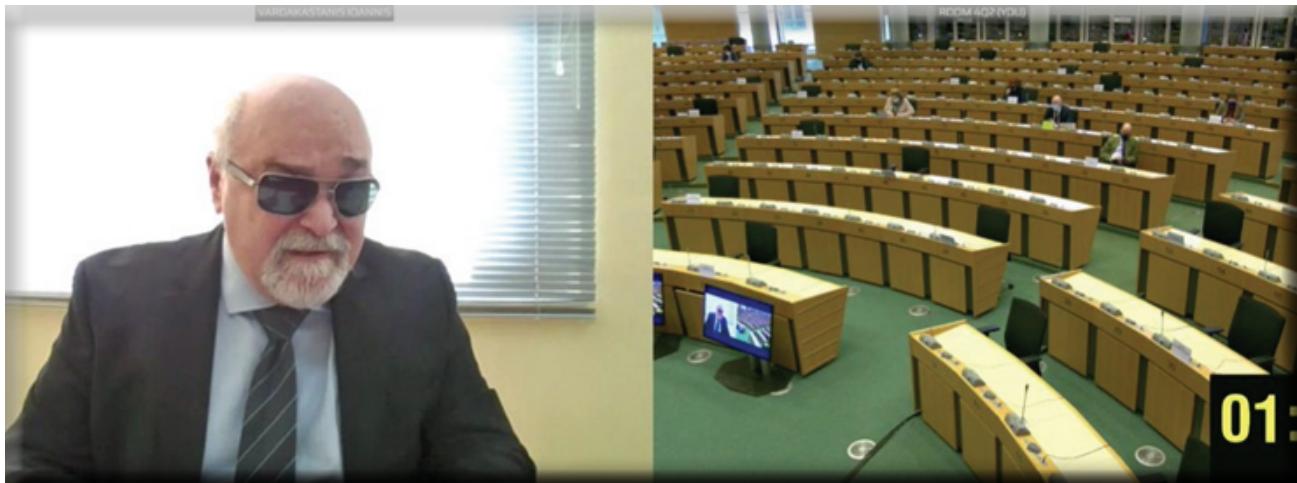

Ako se pandemija nastavi tijekom 2021. godine, osobe s invaliditetom i dalje će se suočavati s velikim i nesrazmernim rizicima i neposrednim društveno-ekonomskim izazovima na koje je nužno žurno odgovoriti.

Oslanjajući se na dramatične posljedice krize COVID-19 i neposredne izazove s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom, Europski forum osoba s invaliditetom poziva EU i europske čelnike na:

- 1. Provedbu KPOSI:** Politički se obvezati na osiguranje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom i provedbu KPOSI, uključujući rizične situacije i humanitarna krizna stanjima kao što je kriza COVID-19.

2. **Savjetovanje i uključivanje:** Usvojiti mjere za osiguranje strukturnog i sustavnog uključivanja svih osoba s invaliditetom putem njihovih reprezentativnih organizacija, skupina u najnepovoljnijem položaju, uključujući samozastupnike.
 3. **Spremnost i odgovor:** Uložiti u proces pripravnosti koji uključuje osobe s invaliditetom kako bi se spriječili razorni utjecaji budućih kriza i osigurao inkluzivni odgovor. Inkluzivni odgovor mora uključiti pristupačne objave javnoga zdravstva.
 4. **Raščlanjivanje podataka:** Osigurati da su svi prikupljeni podaci razvrstani prema dobi, spolu i invaliditetu. U sve prikupljene podatke trebaju biti uključene osobe s invaliditetom koje žive u institucijama ili zatvorenim ustanovama.
 5. **Odgovarajući proračun i ulaganja:** Dodijeliti primjerene proračune za unapređivanje prava osoba s invaliditetom, njihovo uključivanje u društvo, provedbu Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i jačanje pokreta osoba s invaliditetom. Ulaganje u oporavak mora uključivati osobe s invaliditetom. Ne smije se ulagati u inicijative koje krše prava osoba s invaliditetom stvaranjem nepristupačnih zgrada, prijevoza, informacijsko-komunikacijskih tehnologija ili onih koje odvajaju osobe s invaliditetom.
 6. **Pristupačnost i uključenost:** Osigurati pristupačnost i inkluziju osoba s invaliditetom na svim razinama upravljanja, mjerama odgovora i oporavka te u društvu.
 7. **Usluge i podrška:** Osigurati dostupne i pristupačne usluge podrške specifične za osobe s invaliditetom koje trebaju biti prepoznate kao temeljne usluge.
 8. **Neovisno življenje:** Okončati proces institucionalizacije neposrednim ulaganjem u neovisno življenje, potičući prijelaz od institucija na usluge podrške u zajednici.
 9. **Pristup zasnovan na ljudskim pravima:** Podržati sve akcije čiji je pristup zasnovan na ljudskim pravima i Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom:
 - Osiguravanje jednakosti i nediskriminacije u zakonodavstvu i praksi za sve osobe s invaliditetom.
 - Zaštita osoba s invaliditetom od nasilja, zlostavljanja, isključenja, prisile i zanemarivanja.
 - Osiguravanje kontinuiranog, neovisnog praćenja ljudskih prava.
 10. **Osiguravanje dobrovoljnog i informiranog pristanka prije cijepljenja.**
 11. **Ženska prava:** Osigurati zaštitu od nasilja i zlostavljanja žena i djevojaka s invaliditetom i održavati dostupne usluge podrške, uključujući one koje se odnose na njihovo seksualno i reproduktivno zdravlje i prava.
- Na javnoj raspravi u Europskom parlamentu o utjecaju COVID-19 na osobe koje žive u rezidencijalnim institucijama održanoj dana 28. siječnja, predsjednik EDF-a Yannis Vardakastanis iznio je niz zahtjeva za akciju na razini EU-a radi bolje zaštite i promicanja prava osoba s invaliditetom, tvrdeći da je pandemija razotkrila postojeće nedostatke i strukturne probleme unutar EU i nacionalnih politika kada je riječ o institucionalizaciji osoba s invaliditetom.
- Iznio je pet političkih zahtjeva, uključujući parlamentarnu istragu brojnih slučajeva diskriminacije i kršenja ljudskih prava u rezidencijalnim institucijama širom EU; snažnu predanost podupiranju prava na neovisno življenje u zajednici; korištenje proračuna EU za potporu deinstitucionalizaciji; određivanje prioriteta cijepljenja osoba s invaliditetom i usvajanje dugo očekivanog horizontalnog zakonodavstva EU-a protiv diskriminacije.
- Ostali stručnjaci, uključujući predstavnike Agencije EU-a za temeljna prava, Europskog udruženja pružatelja usluga osobama s invaliditetom, Age Platform Europe i Europske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava podržali su i ponovili zahtjeve Yannisa Vardakastanisa, pozivajući na slične proračunske reforme i propise, potrebu za više podataka o položaju osoba koje žive u rezidencijalnim institucijama i bolju spremnost za buduće krize.

Rasprava je također uključivala izlaganja potpredsjednice Europske komisije za demokraciju i demografiju Dubravke Šuice i europske povjerenice za ravnopravnost Helene Dalli te je zaključena pitanjima i odgovorima članova Europskog parlamenta o trenutnim akcijskim

planovima na razini EU, koji uključuju jačanje Europskog stupa socijalnih prava, dajući prednost poticajima za osobe s invaliditetom za neovisno življenje u okviru fondova EU sljedeće generacije i deinstitucionalizaciji u okviru Strategije za prava osoba s invaliditetom 2021. - 2030.

Poziv na akciju: prioritizacija, pristupačnost i uključivanje osoba s invaliditetom pri uvođenju cijepljenja protiv COVID-19

COVID-19 razotkrio je nejednakosti u zemljama širom svijeta, produbljujući postojeće diskriminacije i marginalizacije s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom.

Pandemija predstavlja veliki izazov za primjenu Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom i postizanje Ciljeva održivog razvoja.

Razvojem i uvođenjem cijepiva, COVID-19 dobiva zamah, a osobito zbog ograničenih početnih zaliha cijepiva od ključne je važnosti da osobe s invaliditetom ne budu izostavljene.

Međunarodna organizacija osoba s invaliditetom (IDA) i Međunarodni konzorcij za invaliditet i razvoj (IDDC) pozivaju Agencije UN-a i nacionalne vlade da osobe s invaliditetom prepoznaju kao prioritetu skupinu i osiguraju da planovi cijepljenja budu inkluzivni, pravedni i dostupni.

Konkretno, poziva se na:

- Prioritizaciju:** Globalni i nacionalni planovi cijepljenja moraju u prioritetima uključivati osobe s invaliditetom, posebno osobe s intelektualnim teškoćama i većom potrebom za podrškom, osobe koje žive u zajednici, starije osobe i osobe koje su zbog zdravstvenog stanja u najvećoj mjeri izložene riziku.
- Pristupačnost i aktivno sudjelovanje:** zdravstvene informativne kampanje i mesta dostave cijepljenja moraju biti pristupačna i dostupna svim osobama s invaliditetom. Organizacije osoba s invaliditetom moraju biti aktivno uključene u razvoj planiranja i donošenje politika vezanih uz COVID-19, a cijepljenje je dopušteno samo uz dobrovoljni i informirani pristanak.
- Inkluzivno prikupljanje i diseminiranje podataka:** Podaci o programima cijepljenja

moraju biti razvrstani prema dobi, spolu i invaliditetu i diseminirani u prilagođenim formatima.

Dostupni dokazi ukazuju na to da su [većinom smrtni slučajevi od COVID-19 bile osobe s invaliditetom](#), a osobe s intelektualnim teškoćama imale su [do šest puta veću vjerojatnost umiranja od drugih osoba](#). Osobe s invaliditetom su u većem riziku od zaraze sa COVID-19 zbog već postojećih prepreka i diskriminacije tijekom pandemije, uključujući nepristupačnost javnozdravstvenih informacija i zdravstvenih usluga; nepristupačnost vode, sanitarnih i higijenskih sadržaja; te življenje u neposrednoj blizini drugih osoba ili osobnih njegovatelja što čini mjere socijalne distance nepraktičnim. Neke osobe s invaliditetom također su u [povećanom riziku od razvijanja ozbiljnih zdravstvenih problema](#) kao posljedica COVID-19.

Predrasude, okolišne i institucionalne barijere koje postoje spojile su navedene rizike kroz nedostatak svijesti medicinskih/zdravstvenih radnika o pravima i potrebama osoba s invaliditetom, diskriminatorne postupke medicinskih djelatnika ili nepristupačne medicinske protokole. To uključuje upotrebu naredbe za ne-reanimaciju u planovima njege (bez odgovarajućeg savjetovanja s osobama ili njihovom obitelji), kao i [smjernice za trijažu koje učinkovito isključuju osobe s invaliditetom](#) od posebne skrb.

Osobe s invaliditetom također iskazuju osjećaj [isključenosti i obezvrijedenosti putem javnih poruka o COVID-19](#); suočavanje s nedovoljnom opskrbljenosti hrane; doživljavanje pojačanog nasilja i zlostavljanja te slabiju psihosocijalnu dobrobit; nedovoljan pristup osnovnim lijekovima i rehabilitaciji i nemogućnost pristupa osobnoj podršci i asistenciji poput prevoditelja ili vodiča zato što su osobni pomagači u izolaciji ili u strahu od zaraze.

Sve vlade, agencije UN-a, uključujući Svjetsku zdravstvenu organizaciju i globalnu zajednicu moraju poduzeti mjere kako bi se riješio nerazmjeran utjecaj pandemije i zaštitali životi osoba s invaliditetom u globalnom odgovoru na COVID-19. U protivnom to će rezultirati još većim brojem izgubljenih života. Neuspješno

određivanje prioriteta osoba s invaliditetom u programima cijepljenja u suprotnosti je s obvezama država prema Konvenciji UN o pravima osoba s invaliditetom da uživaju svoje pravo na život i zdravlje, ravnopravno s drugima, i to će ugroziti obećanje Ciljeva održivog razvoja da nitko ne bude izostavljen.

